

Uthyrning – antidemokratiska organisationer

Bygdegårdarna är öppna att hyra för alla med demokratisk värdegrund. Det händer dock att bygdegårdar hyrs av antidemokratiska organisationer under falska premisser. I de flesta uppmärksammade fall gäller det högerextrema och nazistiska grupper, men religiösa extremister och vänsterextremister förekommer också. Här finns råd om vad ni som förening kan göra för att undvika att hyra ut till en grupp som saknar demokratisk värdegrund – och om vad ni gör om det ändå händer.

För att undvika uthyrning

Ni har stöd i idégrunden och normalstadgar för förening

Varje förening är självständig och fattar självständigt beslut om vem eller vilka den hyr ut till. Bygdegårdsrörelsens **idégrund**, fastställd av förbundsstämman, slår fast att: ”Bygdegården är öppen för alla med demokratisk värdegrund”. I BR:s **normalstadgar** för föreningar står det: ”Lokalen ska opartiskt och på skäliga villkor uthyras till föreningens medlemmar, enskilda, ideella organisationer, företag och offentliga myndigheter, som önskar använda lokalen förutsatt att de delar föreningens demokratiska värderingar.”

Förbundsstyrelsen rekommenderar alla föreningar som är anslutna till Bygdegårdarnas Riksförbund att inte hyra ut bygdegården till antidemokratiska grupper. Dessa saknar demokratisk värdegrund och vill skapa ett samhälle som inte står i samklang med bygdegårdsrörelsens tankar om sammanhang där alla är välkomna.

Också staten har i sin utredning om demokrativillkor för bidragsgivning föreslagit att antidemokratiska organisationer inte ska kunna söka statliga bidrag. De demokrativillkor som där föreslås är följande:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Ingen kan tvinga bygdegårdsföreningen att hyra ut till dessa grupper. Kommun eller andra bidragsgivare kan i vissa fall ge villkor för sina bidrag angående öppenhet för alla, och då ibland ifrågasätta föreningens beslut att neka uthyrningar. I dessa fall är det extra viktigt att föreningen har tydliga stadgar där det i ändamålsparagrafen står att uthyrning endast sker till de som har en demokratisk värdegrund. Då vet bidragsgivaren redan innan vilka krav föreningen ställer på sina hyresgäster och får svårare att säga nej till att ge ut bidrag. Här är också statens definierade demokrativillkor för bidragsgivning ett tungt argument för att stödja ert beslut om en nekad uthyrning.

Samarbeta med andra föreningar och kommunen

De flesta antidemokratiska grupper är medvetna om att de inte är välkomna att hyra bygdegården. De försöker därför hyra under falsk flagg.

Att söka samarbete med bygdegårdsföreningar och andra lokaluthyrande föreningar i regionen är ett bra sätt att stoppa dessa grupper från att lyckas hyra under falsk flagg. På så

sätt kan ni tipsa varandra om olika grupper och personer som försöker hyra allmänna samlingslokaler på oegentliga grunder.

Upplever ni upprepade problem med antidemokratiska grupper i er närhet? Ta kontakt med ert bygdegårdsdistrikts ordförande och föreslå att distriktet tar initiativ till att bilda ett nätverk. Varje kommun har en säkerhetsskyddschef. Dessa kan vara navet i ett nätverk och också ha kontakt med polisen.

I vissa län finns även ideella föreningar med syfte att jobba emot antidemokratiska och extremistiska grupper som kan ge råd och vara en partner i arbetet med att motverka dessa uthyrningar.

”Varför ska ni vara hos oss?” – ställ vänliga frågor

För dig som uthyrare finns det några enkla knep att använda för att stoppa en oönskad uthyrning. Ett är att, när en okänd person ringer och vill boka bygdegården, helt vänligt fråga varför personen vill hyra bygdegården. Svaret kan säga något om tankarna bakom uthyrningen. Det går också att, som en del i ett trevligt samtal, ställa fler frågor för att bättre kunna bedöma avsikterna. Vem är prästen som ska hålla i barndopet? Vilken lokal koppling har den som vill hyra för en 25-årsfest?

”Jag måste dubbelkolla med kalendern” – be att få återkomma

Känner du dig som uthyrare det minsta osäker på avsikterna hos den som ringer. Ta telefonnummer och be att få ringa upp senare. Det är inget konstigt. Du kanske inte har kalendern till hands där du står just då eller vill kolla om någon som har preliminärbookat bygdegården verkligen ska hyra den det aktuella datumet. Använd sedan tiden till att kolla personen i fråga med bygdegårdsdistriktet eller kommunens säkerhetsskyddschef innan du ringer tillbaka och säger nej till eller slutför bokningen.

Var uppmärksam på datum

Nazistiska grupper och sammanslutningar uppmärksammar särskilt vissa datum. Vill personen som ringer hyra bygdegården till exempel den 20 april eller den 9 november finns det anledning att tänka till lite extra. Dessa datum är nämligen Adolf Hitlers födelsedag respektive årsdagen av Kristallnatten. Du hittar fler datum i slutet av detta dokument som det finns anledning vara särskilt uppmärksam på.

Skriv hyresavtal

Det är viktigt att ha skriftliga hyresavtal som reglerar uthyrningen och ger en tydlig bild av vad som är överenskommet. Ett sätt att skydda sig mot uthyrning på falska premisser är att skriva in i avtalet att bygdegårdsföreningen har rätt att häva avtalet utan att betala tillbaka bokningsavgiften om hyrestagaren uppgett falska avsikter. Använd BR:s mallar för hyresavtal där det finns en tydlig skrivelse om detta.

Tveka inte att avboka

Har ni hyrt ut bygdegården – och upptäcker sedan att den som har hyrt bygdegården har gjort det för en antidemokratisk grupps räkning? Tveka inte att ringa och avboka bokningen. Den som har hyrt har gjort det under falsk förespegling och har ingen rätt att vara i lokalen.

Informera media

Har ni ett samarbete mellan föreningarna i distriktet eller någon annan strategi för att förhindra att antidemokratiska grupper hyr bygdegården? Informera i så fall media om den. En antidemokratisk grupp som läser i lokaltidningen att er förening har tagit fram en strategi vet att ni är på hugget och undviker därför att försöka hyra er lokal.

Om det ändå händer

Acceptera att ni blivit lurade

Det händer att bygdegårdsföreningar blir lurade och hyr ut till antidemokratiska grupper. Det kan hända också er förening.

Viktigast om det skulle hända är att acceptera det som hänt. De antidemokratiska grupperna är skickliga och förslagna. Ni har inte haft några oegentliga avsikter. Ni har inget att skämmas för.

Ta hjälp och sök stöd

Kontakta riksförbundet, ert bygdegårdsdistrikt och kommunen och tala om vad som hänt så att ni inte står ensamma i situationen.

Var öppen gentemot media om vad som hänt – och var föreningen står

Media är en tillgång för er i föreningen efter en sådan här händelse. Media kan ge lokalbefolkningen en tydlig bild om vad som hänt och en förståelse för varför det blivit som det blivit.

Utse en person i föreningen som svarar på alla frågor. Övriga personer som blir kontaktade hänvisar till den personen. Viktigt för dig som kontaktperson är att du håller dig till sanningen och berättar precis vad som hänt. Försök inte dölja eller lägga till rätta något – för ni har inget att dölja.

Berätta också om bygdegårdens viktiga roll för demokratin i det svenska samhället. Några exempel på budskap:

- Bygdegårdarna är öppna för alla med demokratisk värdegrund.
- Demokratin kräver mötesplatser. Bygdegårdarna är därför oerhört viktiga för demokratin i det svenska samhället.
- Ni är ledsna och upprörda över det som hänt. Bygdegården som demokratisk mötesplats har missbrukats.
- Ni kommer att fortsätta ert engagemang för bygdegården och för demokratin och vara en plats för demokratiska möten. Den här händelsen ska inte få förstöra.

Var öppen i bygden om vad som hänt – och var föreningen står

Även lokalt i bygden är det viktigt att vara öppen med det som hänt, både internt i föreningen och i kontakt med allmänheten.

Ta upp frågan på nästa styrelsemöte så att alla i styrelsen har samma bild av vad som hänt och alla får möjlighet att dela med sig av sina tankar, det kan handla om allt från ilska till funderingar om vad som är rätt och fel.

Ta upp frågan vid nästa arrangemang som föreningen genomför så att alla som deltar får samma bild av vad som hänt och samtidigt får en tydlig bild av var föreningen står och hur den ser på händelsen.

Låt er stärkas av värdet av er bygdegård

Hanterar ni situationen på rätt sätt kommer ni att gå stärkta ur den. Sammanhållningen bland funktionärerna i föreningen kommer att bli starkare och i allmänhetens ögon kommer ni att bli sedda som en kraft som står upp för och gör en viktig insats för demokratin.

Mer om antidemokratiska grupper

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) är ett statligt organ som stärker och utvecklar det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism:

<https://www.cve.se>

På Expos hemsida kan du läsa om främst högerextrema grupper som finns och är aktiva:

<https://expo.se/fakta/wiki>

De mest centrala hyllningsdagarna för högerextrema och nazistiska grupper

- 30 januari Hitlers maktövertagande i Tyskland 1933.
- 23 feb Horst Wessels dödsdag 1930. Wessel skrev marschen och sedermera nationalhymnen ”Die Fahne Hoch”. Han sköts till döds under oklara omständigheter.
- 14 april Gösta Hallberg-Cuulas dödsdag 1942. Hallberg-Cuula dömdes för en antisemitisk kampanj som det svenska nazistiska Lindholmspartiet, en utbrytning från det Svenska Nationalsocialistiska Partiet, drev 1935. Han var den förste svensk som anmälde sig som frivillig i finska vinterkriget och stupade endast 29 år gammal.
- 20 april Hitlers födelsedag.
- 27 april Engelbrekts dödsdag 1436. Engelbrekt hyllas som en svensk frihetskämpe eftersom han kämpade mot danska inkräktare.
- 30 april Hitlers dödsdag 1945.
- 17 aug Rudolf Hess dödsdag 1987. Hess var Hitlers ställföreträdare. Han dömdes och dog i Spandaufängelset i Berlin.
- 24 sep Ian Stuart Donaldsons dödsdag 1993. Donaldson var sångare i det engelska vit makt-bandet Screwdriver som haft stor betydelse för musikkulturen inom vit makt-miljön. Han avled i sviterna efter en bilolycka.
- 24 sep Birger Furugårds födelsedag 1887. Birger Furugård bildade 1924 den första svenska nazistorganisationen, Svenska Nationalsocialistiska Frihetsförbundet.
- 6 nov Gustav II Adolfs dödsdag 1632.
- 9 nov Årsdagen av Kristallnatten 1938.
- 30 nov Karl XII:s dödsdag 1718.
- 8 dec Robert Jay Matthews dödsdag 1984. Matthew var en amerikansk nazist som bildade terrorgruppen Brüder Schweigen och som utförde mord.